

V. L'urbanisme al barri.

L'Associació de Veïns i el solar de la Carpa

Al capítol 1 hem fet referència al Pla Comarcal de 1953 en el qual s'esmenta Can Serra per primer cop, amb una previsió per la zona del polígon de 700 pisos i 3.500 veïns.

S'ha fet referència al primer Pla Parcial Can Serra de 1961, que suposà una alteració considerable respecte del que havia previst el Pla Comarcal, amb una previsió de 5.400 veïns i a l'esmena del 1964, que es convertirà en la referència per posteriors actuacions.

S'ha dit també que les primeres llicències d'obres són del 1964 i que al 1966 ja hi vénen els primers veïns. Que quan aquests arriben al barri, les grans modificacions ja estan aprovades, però se'n seguiran aprovant més fins a la de 1972 que proposa un barri de 21.000 habitants. Que, a més de la constructora principal, hi intervenen noves immobiliàries i el barri es va omplint pels quatre costats.

La promotora Alcida, Amaltea, Briseida havia deixat la construcció al solar de la Carpa per al final.

Per sort, veïns i Ajuntament hi arriben a temps, també al final, just per aconseguir aturar-ho.

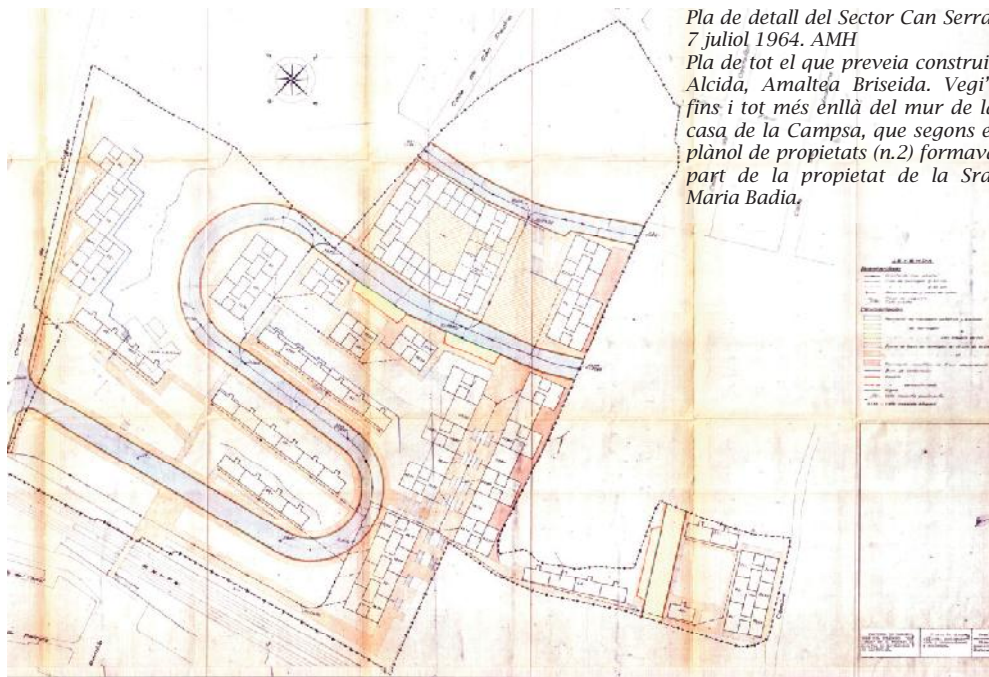
1. Progressives modificacions del Pla Parcial

Segona modificació al 1964

Malgrat l'alteració substancial que suposava el Pla Parcial de 1961 respecte del Pla Comarcal del 53, aviat començaren noves modificacions, sempre augmentant el nombre de blocs, alçada i retallant els espais d'equipaments. El 4 de gener de 1963, Marcos Nájara i Javier Villavechia, en nom de les immobiliàries Alcida, Amaltea i Briseida, demanen una nova redacció de la composició de volums, que l'Ajuntament aprova al desembre.¹ S'augmenta l'índex d'edificabilitat de Can Serra d'1,18 a 1,75.

El 2 de març del 1964 la *Comisión de Urbanismo de Barcelona* farà una nova modificació suprimint definitivament el concepte de parc urbà i convertint tot el polígon en residencial. Per primer cop es dissenya el solar de la Carpa amb tres grans blocs de quatre escales i de planta baixa més tretze. Dos dels blocs queden tancats amb baixos comercials de planta baixa i pis formant un gran quadrilàter. Suposa un total de 674 habitatges i 18 locals. Per primer cop també apareix a la part de dalt del solar de la Carpa, tocant a Pubilla, una reserva de sòl de 1.530 m² per a la parròquia.

Es sobre aquest projecte que es concedeixen les primeres llicències de construcció i arriben els primers veïns l'any 1966. A partir d'aquests nous índex d'edificabilitat s'aniran donant les llicències pels altres sectors del polígon.

*Pla de detall del Sector Can Serra.
7 juliol 1964. AMH
Pla de tot el que preveia construir
Alcidà, Amalteia Briseida. Vegi's
fins i tot més enllà del mur de la
casa de la Campsa, que segons el
plànol de propietats (n.2) formava
part de la propietat de la Sra.
Maria Badia.*

Noves modificacions al 1966, al 1970 i al 1971

Fins i tot havent començat ja les obres, la immobiliària no para de demanar i aconseguir noves modificacions que densificaven més el barri. El 3 de gener de 1966 es produeix una nova modificació de volums, al solar propietat de Francisco Creixells, en aquest cas per ubicar-hi el Torras i Bages, el primer Institut de Batxillerat públic de la ciutat.²

Però el 6 d'octubre de 1970³ s'aprova una altra modificació en la qual se sobrepassen els coefi-

cients d'edificabilitat aprovats pel Pla Parcial del 64. Malgrat això, l'Ajuntament ho aprova. I de nou, el 18 de novembre de 1971 l'Ajuntament autoritza encara noves modificacions.

Tècnicament el mètode utilitzat per justificar aquests augments consisteix a parcel·lar el Pla Parcial i, així com al principi s'aprova tot el Pla en conjunt, després es demanen modificacions de les petites zones, al·legant que els serveis per a aquesta població queden coberts a la parcel·la del costat que no es contempla en la present modificació.

Publicitat Can Serra, 1967 i 1969. CEL'H

106

Al 1970 ja s'han construït sis blocs de planta baixa i cinc pisos, però sobretot s'estan edificant el grans blocs alts de planta i dotze o tretze plantes. Encara no ha començat la construcció al solar de la Carpa. Allà s'hi ha previst un gran quadrilàter format per dotze blocs de tretze plantes i divuit locals comercials. Es preveu finalment pel barri una població de 21.000 habitants.

Les modificacions han alterat substancialment el projecte inicial i han suposat:

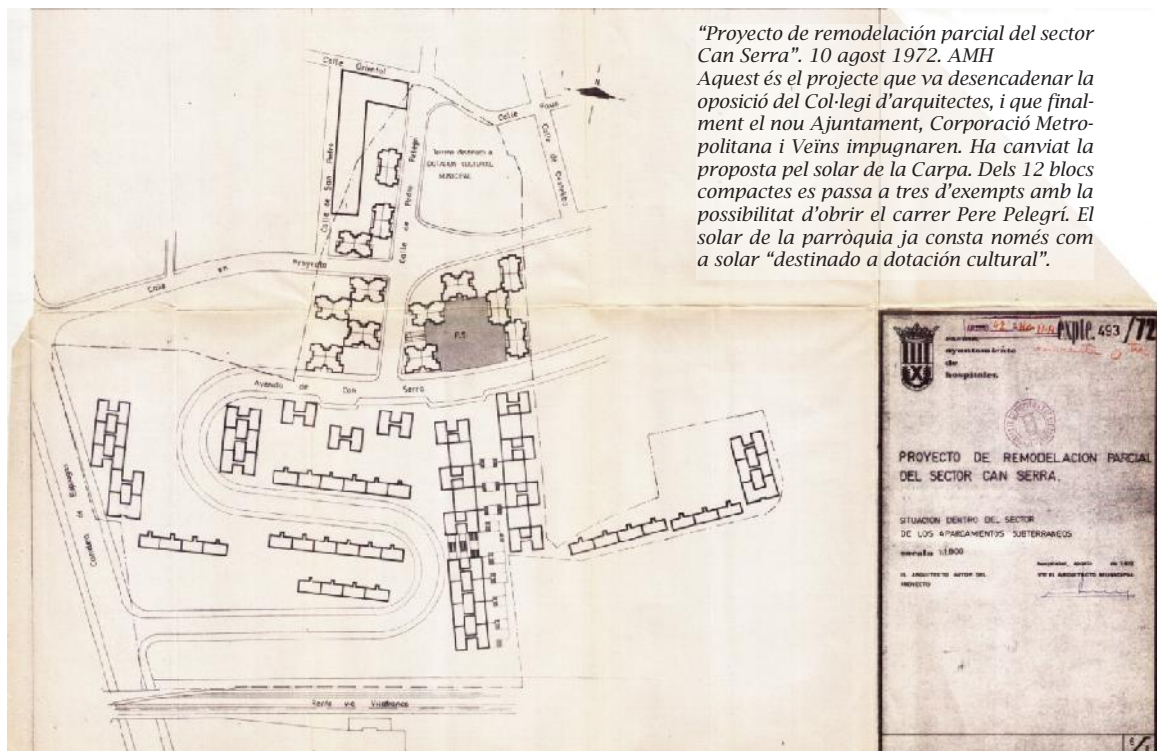
- ✓ Augmentar la densitat i el sostre construït. Al Pla Parcial del 61 es preveien blocs de planta baixa i sis pisos. Al del 71, planta baixa i 14 pisos.
- ✓ Reduir la superfície per habitatge. Al Pla Parcial del 61 es preveien pisos de 80 m². Després de les modificacions, les superfícies oscil·len entre 55 i 70 m².
- ✓ Dels 3.500 habitants previstos inicialment al Pla del 61, es passa als 21.000.

- ✓ La densitat passa de 500 a 900 habitants/hectàrea.
- ✓ Reduir l'espai per a equipaments.

Tot i així, la publicitat continua proclamant Can Serra com "l'Hospitalet del fu-tur", "ciutat residencial", el "Pedralbes de l'Hospitalet". Vegeu la propaganda.

Encara una última proposta de modificació de 1972

Finalment, el 23 de setembre de 1972 el mateix Ajuntament, proposa una última remodelació. La Memòria justifica la modificació perquè es tracta de facilitar la circulació i "donar sortida cap a Pubilla Casas a la zona nord de Can Serra". Es proposa obrir una continuació del carrer Pere Pelegrí travessant el solar de la Carpa pel mig fins a l'Av. Can Serra. S'elimina el quadrilàter dels 12 blocs i se substitueix per un esquitxat de 13 blocs

"exempts", aïllats, de 12 blocs es passa a 13 (10 de 13 plantes, dos de 12 plantes i un de 10 plantes), s'eliminen els baixos comercials i s'incrementa lleugerament, en 22, el nombre d'habitatges fins a un total de 696.

El 14 de juliol l'empresa Alcida, propietària del solar i constructora, hi dona el consentiment i el 28 de setembre l'Ajuntament, ho aprova "inicialment". Aquesta serà la pro-

posta conflictiva, que no s'arribarà a dur a terme.

Poc després de la seva aprovació pel ple municipal, l'11 de novembre d'aquell any, el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya envia a l'Ajuntament un duríssim dictamen d'ofici oposant-se a la Reforma que l'Ajuntament acaba d'aprovar. Per dos motius: s'han modificat substancialment els coeficients d'edifi-

cabilitat definits en el Pla Parcial del 1961 “sin que exista ningún tipo de justificación admisible”. L'única justificació —diu— “sólo puede tener una explicación en la apropiación privada de las plusvalías que produciría la nueva revalorización urbanística del sector”. Signen: Alfonso Mila Sagnier, degà president, i Luis Nadal Oller, secretari.

L'arquitecte municipal Manel Puig Ribot respon pocs dies després, el 21 de novembre, amb un altre informe, refusant “por absurda la afirmación...”, i dient que “el escrito presentado (por el Colegio de Arquitectos) debe ser desestimado y en consecuencia debe procederse a la aprobación...”. Fonamenta el seu dictamen en tres arguments:

- ✓ Es tracta d'una modificació d'origen municipal amb el motiu raonable de fer més transparent el barri i facilitar la circulació.
- ✓ Manté els índexs d'edificabilitat del Pla anterior i que havien estat reiteradament aprovats per la Comisión de Urbanismo y Servicios comunes de Barcelona.
- ✓ L'increment del nombre d'habitatges (22) és irrellevant.

I efectivament, el 20 de desembre el tinent d'alcalde d'urbanisme porta a Ple municipal el projecte desestimant l'informe del Col·legi d'Arquitectes. La modificació del Pla de 1972 queda aprovada.

2. Ajuntament i Corporació Metropolitana

Però pocs mesos després, el 3 d'abril del 1973, a l'Ajuntament hi ha un canvi fonamen-

tal: Matías de España és substituït per Vicenç Capdevila. L'Ajuntament de l'Hospitalet, igual que els de la resta de l'àrea de Barcelona, està entre dos focs: la necessitat de reconduir el desgavell del caos urbanístic, i el poderós moviment ciutadà encapçalat per les associacions de veïns, conscient de tenir la raó i que la dictadura s'està acabant.

L'objectiu prioritari del nou equip és frenar la construcció, pensar en els serveis i obligar al compliment de les ordenances municipals sobretot respecte de la reserva de sòl. La nova política es concretarà en dos aspectes: el canvi de les ordenances municipals d'urbanisme i edificació i un nou equip polític i de tècnics.

L'instrument fonamental que farà possible el canvi serà les noves Ordenances Municipals en urbanisme i edificació. En resum, aquestes estableixen, a les zones d'“illa tancada” (quasi tota la ciutat) la prohibició de desdoblament entre semisoterrani, planta baixa i entresol i les ampliacions d'àtics i sobreàtics. I en els “polígons” (Bellvitge, Sta. Eulàlia-2 i Can Serra, encara en construcció tots tres), una normativa estricta de compliment de la reserva de sòl, dels índexs d'edificabilitat establerts al Pla Parcial del 64 i la prohibició de convertir en habitatge els soterranis, semisoterranis i plantes baixes (es refereix sobretot a Bellvitge). Les noves Ordenances són aprovades el 24 de gener de 1974 en aprovació “inicial”. Però desperten les protestes dels propietaris i de tots els sectors vinculats a la construcció: la Cambra de la Propietat, el Grup Sindical de Contractistes, l'Associació de Cabezas de Fa-

mília etc. Tots han presentat al·legacions. Però les seves queixes foren desestimades i les noves Ordenances s'aproven definitivament el 22 de març. El nou Ajuntament aprova també el nou Pla Parcial del polígon Pedrosa en què desapareix la possibilitat d'edificació d'habitatges. L'actual Pedrosa sense habitatges és resultat d'aquella decisió.

De la mateixa manera fou determinant el canvi dels equips. El nou tinent d'alcalde d'urbanisme, Sr. Josep Fossas Puig, fou una figura clau en la nova orientació. Però també un competent equip tècnic: l'arquitecte Joan Pujadas, arquitecte municipal adjunt; l'enginyer Carles Ponsa, director de l'Oficina tècnica d'Urbanisme, l'advocat Pere Caralps, director tècnic jurídic d'Urbanisme, i l'economista Mercedes González Fanjul, cap del negociat de llicències. La nova orientació aviat quedà palesa amb substitució de l'arquitecte municipal, Sr. Puig Ribot. Precisament una de les causes d'aquest fet fou haver actuat a Can Serra, al marge de les incompatibilitats legals, com a arquitecte particular de l'empresa que, amb infraccions flagrants, construïa un dels sectors del barri (*muro de la vergüenza*).

La Carpa i els 13 blocs

Resulta difícil resumir l'enorme volum d'informes i contrainformes dipositats a l'Arxiu Municipal respecte de la suspensió de llicències, amb tantes implicacions tècniques, legals, econòmiques i polítiques. En resum, aquest seria el procés cronològic:

La Vanguardia, 1974. FPM

La *Comisión de Urbanismo y Servicios Comunes de Barcelona*, presidida per Albert Serratosa, sense descans torna a la càrrega sobre el tema de la Carpa. El 16 d'abril del 1973, pocs dies després del nomenament de Capdevila, envia un ofici al nou alcalde fent constar la invalidesa de l'acord municipal del 20 de desembre del 72: l'Ajuntament —diu l'informe— no té competències per aprovar la modificació del Pla, només les té la mateixa Comissió d'Urbanisme. En resposta, l'Ajuntament envia a la Comissió una nova proposta amb lleugeres modificacions. Però aquesta respon el 5 de març del 74 demanant modificacions substancials i la redacció d'un nou projecte global que doni una “visió de conjunt” del sector i no —diu— una “suma de remodelaciones colage”. El text de la Comissió diu així: “La Comisión de Urbanismo acuerda devolver al Ayto. de l'Hospitalet el proyecto de remodelación par-

Enganxada de cartells tanca de la Carpa, juny 1974. FPM

cial del Sector Can Serra, aprobada inicial y provisionalmente por el Pleno Municipal en sesión de 28 de septiembre de 1972 para que el Ayto. examine de nuevo el conjunto de modificaciones del Plan Parcial”.

Però en una decisió arriscada, l'Ajuntament decideix no redactar el nou pla que el 5 de març li demanava la Comissió d'Urbanisme, sinó aturar definitivament la construcció. En lloc de *rectificar*, cal *impedir* la construcció: no més blocs. El 20 d'abril el Sr. Fossas, tinent d'alcalde d'Urbanisme, dicta un decret en el qual, vist l'acord de la Comisión de Urbanismo del 5 de març, disposa que “s'efectuïn els tràmits pertinents

per a procedir a l'aplicació de l'art. 22 de la Llei sobre règim del sòl i ordenació urbana en el Sector Can Serra” (es tracta de la possible suspensió de llicències), i demana als tècnics municipals Joan Pujadas, Carles Ponsa, i Pere Caralps un informe sobre la viabilitat tècnica, jurídica i econòmica de la suspensió de llicències.

El 12 de juliol de 1974, els tres tècnics entreguen l'informe signat per tots tres. L'informe conclou que hi ha una discrepància entre: a. els projectes presentats, b. la memòria explicativa i c. l'obra que s'ha realitzat efectivament fins aleshores. L'informe observa que amb el que ja s'ha construït,

s'han sobrepassat els coeficients d'edificabilitat autoritzats en el pla Parcial del 64 i en conseqüència recomana la suspensió. Ho justifiquen amb les xifres següents:

El coeficient d'1,75 vigent des de 1964 permetria a la zona l'edificació de 115.377 m². Però l'edificació ja executada fins aleshores arribava ja als 103.062 m². És a dir, que només es podien edificar 12.315 m² més.

No obstant això, en el conjunt estaven projectats 153.623 m². La realització suposaria sobrepassar el coeficient d'1,75 fins a arribar al 2,34. En conseqüència, 41.308 m² dels 153.623 projectats no poden executar-se de cap manera.

L'informe conclou que, en vista de l'acord de la Comissió Executiva de la Comissió d'Urbanisme del 5 de març, així com de les necessitats del sector pel que fa a espais lliures, dotacions i equipaments, recomanen a la corporació municipal "la suspensió de llicències de parcel·lació de terrenys i edificació en el perímetre delimitat".

Conclou, a més, que amb les xifres esmentades la companyia "de cap manera" pot demanar indemnització per la no-construcció. O, com a màxim, podria demanar-ne només pels 12.315 m² que encara es podrien edificar.

Basant-se en aquestes dades, l'Ajuntament va demanar que la *Comisión de Urbanismo* es pronunciés, la qual, òbviament, donarà conformitat a la resolució.

L'endemà, el 13 de juliol de 1974, l'alcalde, en una decisió valenta i insòlita, firma la moció acordant la suspensió "inicial" per un any prorrogable a dos. Moció que haurà de ser aprovada al Ple del 17 de juliol.

Cal ressaltar el paper decisiu que van tenir alguns organismes de fora de la ciutat, com el Col·legi d'Arquitectes o institucions de caràcter supramunicipal, com la Comisión de Urbanismo de Barcelona, aviat Corporació Metropolitana. En la decisió final sobre la Carpa hi va tenir un pes determinant Joan Antoni Solans, en aquell moment director dels treballs del Pla General Metropolità de Barcelona i posteriorment director general d'Urbanisme de la Generalitat.

111

3. Associació de veïns i l'exposició de 1974

Paral·lelament, l'Associació de Veïns ha treballat en la mateixa direcció, aturar la construcció de nous blocs i promoure equipaments i, sense saber-ho, amb unes actuacions quasi sincronitzades amb el que feien l'Ajuntament i la Comissió d'Urbanisme en el mateix moment. Des de la seva fundació es constitueix el grup d'Urbanisme format per Manolo Martínez, Antonio Raya, Xavier Rosselló, Raimundo García, Pilar Massana, Severiano Acero, Celestino Raya, Gonzalo Pavón i altres. Per conscienciar el barri, proposen fer una exposició per explicar les successives modificacions del Pla Parcial de Can Serra.

L'exposició es farà al juny de 1974 als baixos del bloc 54. Fou un exercici de democràcia, de

coordinació d'un grup que tot just acabava de començar, de capacitat tècnica, d'anàlisi de les successives modificacions del Pla Comarcal del 53, de fer propostes raonables, de capacitat d'externalitzar el problema més enllà dels límits del barri. Es demana el suport de la Oficina d'Informació Urbanística, del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, OIU, que va tenir un paper cabdal en l'aturada de l'especulació immobiliària a tot Catalunya. Explicava els plans de les immobiliàries en contrast amb les necessitats dels veïns. Més endavant, amb altres problemes, es demanaria la col·laboració a d'altres col·legis professionals.

Era una denúncia del caos provocat pel capitalisme urbà. Per primera vegada uns veïns identificaven els responsables i exigien a l'Ajuntament que retirés allò que feia poc el mateix Ajuntament havia aprovat. La vocalia d'Urbanisme fou secundada pel barri i va portar el pes tant tècnic com de negociació. Va haver-hi contínues manifestacions, es va fer popular el tambor com a símbol de protesta i de convocatòria, hi havia la consciència que s'estava jugant el futur del barri.

Con la exposición de junio del 74 fue cuando la gente vio los problemas que tendría más adelante, la gente participó y con todas las dificultades empezamos a hacer nuevos socios y a recoger firmas, íbamos ya a por la Carpa. Tuvimos que informarnos de los planes que antes de nosotros había habido y cómo las constructoras se habían ido comiendo el terreno. **(Raimundo)**

¡Si me acuerdo yo de lo de la exposición! ¡Era a última hora y estaban tantas cosas aún sin terminar...! No quería dejarlo por un aquello... pero estaba pendiente del teléfono. Me llamaron y fui a la clínica: mi mujer ya había dado a luz a mi tercer hijo.” **(Severiano)**

Paral·lelament a l'exposició es va promoure una intensa mobilització, recollida de firmes, assemblees, baixades a la l'Ajuntament. Es va trobar un símbol especial de convocatòria: lluita i festa: un tambor.

Media hora antes de bajar al Ayuntamiento, el Timbaler ya atronaba las calles. Si había que hacer una propuesta, una llamada o cualquier cosa, ya salía Martí con el bombo”. **(Gloria)**

Un día yo estaba en casa y no sabía nada. Oí el tambor y dije: “¡Ahí está la Asociación, me voy!”. Al ir con el tambor algunos pensarían que era más una fiesta que otra cosa. Era como los indios cuando tocan el tambor, la manta y el humo como llamando festivamente a la guerra.” **(José)**

Amb l'exposició es va fer popular la cançó del Viti, que encara avui tothom recorda:

No queremos pisos en la Carpa. (bis)
No queremos, no queremos, (bis)
no queremos pisos en la Carpa.

La Carpa es tuya y es mía. (bis)
La Carpa, la Carpa, (bis)
la Carpa es tuya y es mía

4. Suspensió de llicències

Finalment, el 17 de juliol, només un mes després de l'exposició, el Ple municipal aprova *inicialment* la suspensió de les llicències donades fins aleshores per construir els 13 blocs i 696 pisos, davant de 700 veïns que van baixar per primer cop a l'Ajuntament per seguir el Ple i forçar l'aprovació d'aquesta suspensió. Aquesta primera victòria dóna ànims a l'Associació.

El conflicte de la Carpa acabarà amb el triomf dels veïns i aquests ho han viscut amb tot d'epopeia, de la lluita de David contra Goliath, de la raó de la gent contra la raó dels diners. Cada petit pas és seguit per l'Associació, a través de la vocalia d'urbanisme, i de cada entrebanc superat en fa motiu de festa i victòria. Coincidint a més amb el moment del final del franquisme, es viu també com el triomf de la democràcia contra la dictadura.

Però hi han confluït tres forces potents: els veïns i les seves reivindicacions, l'Ajuntament i la seva decisió d'aturar la construcció, i la Comissió d'Urbanisme exigint el compliment estricte de la normativa. Totes tres han posat en marxa tots els elements que tenien a l'abast i s'han reforçat mútuament, calien totes tres.

L'exposició del 74 ha estat el complement necessari de les decisions de l'Ajuntament, amb

Tele Expres, 1974. FPM

un calendari quasi mil·limètricament superposat. Tot i que l'Ajuntament ja havia començat abans, sense la mobilització, la capacitat tècnica i la paciència dels veïns, probablement l'Ajuntament no hauria tingut la força suficient per dur-ho a terme. De la mateixa manera que sense la voluntat política i valentia de l'Ajuntament i les exigències de la Comissió d'Urbanisme, les mobilitzacions dels veïns no haurien arribat gaire enllà.⁴

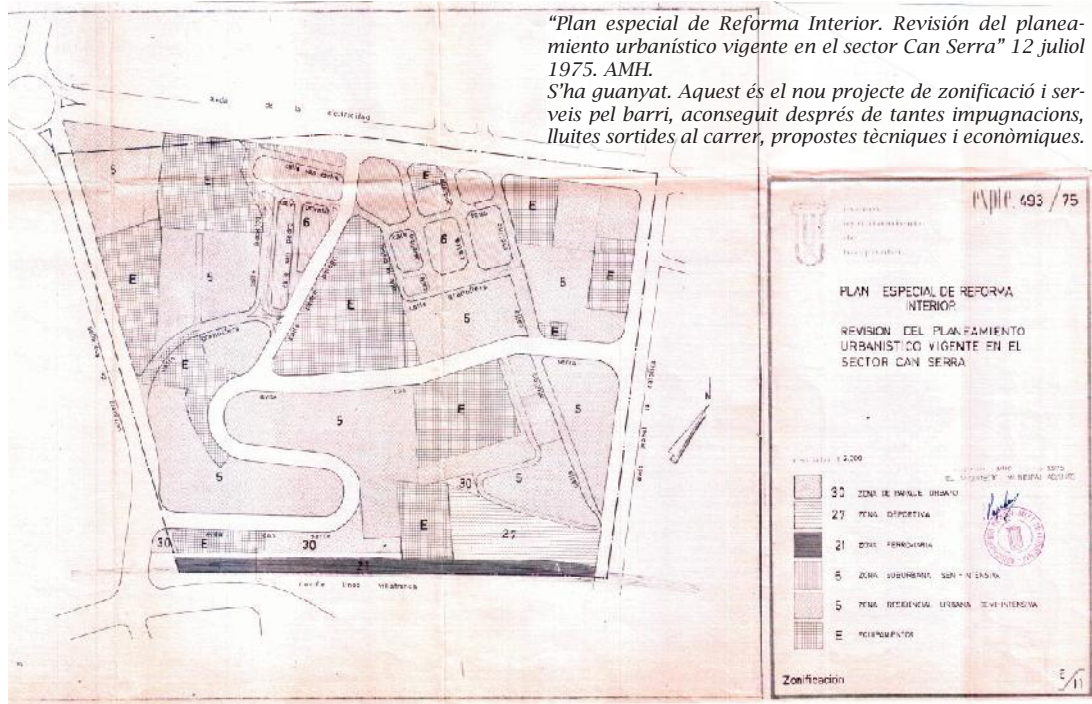
Aquell Ple fou la aprovació *inicial*, per un any *prorrogable a dos*. L'aprovació provisional, que volia dir la paralització *provisional* per dos anys, vindria al desembre del 1975. L'aprovació definitiva no vindria fins al 1977.

El dictamen del Ple diu així:

El Ayuntamiento pleno de esta Ciudad, en sesión celebrada el día 17 de los corrientes, adoptó entre otros los siguientes acuerdos:

1. ACORDAR, de conformidad con el contenido del informe de los Servicios Técnicos Municipales (...) la suspensión por un año prorrogable por otro (...) el otorgamiento de licencias de parcelación de terrenos y edificación dentro del Sector Can Serra de esta Ciudad, con objeto de proceder a la REFORMA DEL PLAN PARCIAL DE ORDENACIÓN URBANA DEL SECTOR CAN SERRA (...)

2. PUBLICAR en el Boletín Oficial de la Provincia de Barcelona ... el contenido del presente acuerdo...
Lo que comunico a Vd. para su conocimiento.
Hospitalet, 29 de julio de 1974.
El SECRETARIO.

¿Com s'explica una decisió tan fulminant, amb un tema de tanta transcendència, que suposava iniciar un llarg conflicte judicial de resultat incert contra les constructors i que, tot i en el cas de guanyar, podria tenir greus conseqüències econòmiques per a l'Ajuntament? Suposava un gir de 180 graus en relació amb la política urbanística i de convivència amb les immobiliàries que s'havia tingut fins aleshores.⁵

Dues raons legals sostenen la posició de l'Ajuntament. La primera, la previsió de la nova *Ley del suelo*. Està en fase de debat i no s'aprovarà fins a l'abril del 1975, però preveu donar instruments legals als ajuntaments davant les constructors si han superat els coeficients d'edificabilitat prevista i no s'ha reservat l'espai públic mínim exigut.

I en segon lloc, la revisió del Pla del 53 o elaboració del Pla General Metropolità, que ja s'ha esmentat al capítol 1. A l'agost de 1974 Madrid decideix suprimir la Comisión de Urbanismo y Servicios Comunes de Barcelona y otros Municipios i crear la Corporación Metropolitana de Barcelona. La nova CMB assumeix els criteris i la totalitat de les competències que tenia la dissolta Comisión de Urbanismo. En conseqüència decideix continuar amb la revisió del Pla del 53 cap a un nou pla director d'urbanisme. Responsable de la revisió serà Solans. Aquest nou Pla General Metropolità serà aprovat el 1976.

Una preocupació fonamental del PGM-76 és la resolució dels dèficits d'equipaments i es-

Assemblea a la Carpa reivindicant els serveis, 1978. JLC

pais lliures i limitar els excessos d'edificabilitat sobretot a les primeres perifèries. L'especulació ha malmès l'aplicació dels criteris del Pla del 53 i ha aparegut el protagonisme del moviment reivindicatiu ciutadà. Algunes de les seves propostes tenen un caràcter d'intervenció "quirúrgica" per millorar determinades condicions urbanes greument deteriorades o en perill de deteriorament. Certament el PGM-76 va fer possible la multiplicació d'espais destinats a equipaments i zones verdes a l'entorn immediat de Barcelona. Aquest seria el cas de la Carpa.

5. La tanca de la Carpa cau tres vegades i el nou Pla Parcial

La tanca de la Carpa cau tres vegades.

L'èxit de la suspensió inicial fou el detonant d'un procés de sis anys que acabaria amb victòria: ha quedat garantit que no hi haurà blocs a la Carpa. Però els veïns volen utilitzar ja el solar, encara que sigui de manera provisional, per a les concentracions, festes o per a aparcament, i el terreny continua tancat, propietat privada de la immobiliària. I comencen de nou les assemblees, recollides de firmes, accions legals i accions il·legals. Entre elles, les més sonades i que han deixat impregnada la memòria col·lectiva, les vegades que es tira a terra la tanca de la Carpa. Entre juliol de 1974 fins a març de 1976 fou com un torneig a veure qui podia més, els veïns tirant-la o l'empresa aixecant-la. Es tirava de nit i l'endemà l'empresa tornava a aixecar-la, des de fer-ho clandestinament a la nit i amb piquets de vigilància o al vespre cap al tard, fins a fer-ho a plena llum del dia unes 1.000 persones un diumenge al matí.

L'empresa exigeix indemnització. L'Ajuntament, que no té recursos per indemnitzar, hi farà entrar en joc la Corporació Metropolitana. En una operació tripartida: Ajuntament, Immobiliària, Corporació, i després d'innombrables hores de reunió de representants polítics i tècnics de l'Ajuntament, de la Corporació i de l'Associació, finalment s'arriba a un acord: no hi haurà indemnització econòmica. La indemnització serà una permuta amb al-

tres propietats de la Corporació Metropolitana situades al polígon Canyelles de Cerdanyola, pels 12.371 m² que Alcida tenia dret encara a construir. Aquesta permuta es va signar el 12 de desembre de 1977 i serà efectiva el 13 de gener de 1978. La Carpa, doncs, es va aconseguir sense que l'Ajuntament hi hagués de posar ni un centímetre.

Nou Pla Parcial

Des de la suspensió de llicències, veïns i Ajuntament treballaran per dissenyar un nou Can Serra. Afortunadament l'inici de la solució del conflicte coincideix amb la decisió de la Corporació Metropolitana de revisar el Pla Comarcal del 53. La nova versió de Pla Comarcal està encara en fase d'informació i en període de presentar al·legacions. Veïns i Ajuntament presentaran les seves al·legacions referides al Pla Parcial Can Serra.

El 30 de setembre del 1974 l'Ajuntament presenta les que havia formulat respecte del Pla General, i en conseqüència també les que afectaven el sector Can Serra. El primer disseny que presenta és simplement una nova zonificació de serveis. El Ple de l'Ajuntament aprovarà inicialment la "Revisión del Plan Parcial de Can Serra o Revisión del Planeamiento Urbanístico vigente en el Sector Can Serra" el 10 de juliol de 1975 i el 17 de desembre del 1975 l'aprovació provisional.

L'Associació treballa paral·lelament. Demana la col·laboració professional de l'OIU del Col·legi d'Arquitectes i fa un projecte de re-

cuperació de tots els solaris del barri. El primer resultat d'aquesta col·laboració serà el motiu de la Segona Exposició, quasi un any després de la primera, al març del 1975. S'aprofita l'exposició per *ocupar* els baixos del bloc 82-B, destinat a regidoria de districte. L'associació invita l'alcalde (Capdevila) i regidors a la inauguració amb la doble intenció que la visitin, però que, alhora, amb la seva presència donin el vistiplau de l'ocupació. A partir d'aquest moment, l'Associació tindrà local propi encara que de forma al·legal. Les propostes dels veïns també seran recollides i aprovades en el nou Pla Parcial de Can Serra.

Algunes de les expressions de la Memòria que acompanya el nou Pla Parcial són molt significatives:

Estos acuerdos significan —dentro de la tónica que actualmente rige la Actuación municipal— un paso más para aliviar, en cuanto todavía es posible, la excesiva densidad de población que va produciéndose en diferentes sectores de la ciudad.⁶

Per a l'estudi dels equipaments s'han considerat les directrius contingudes en la proposta de l'Ajuntament de l'Hospitalet a la Revisió del Pla General Comarcal, tenint present a més el dèficit existent. Es millora la proposta en la mesura del possible dins d'un sector pròxim a la saturació.

El nou pla parcial contempla, per exemple, entre d'altres, l'ampliació del Col·legi Rubio i Ors i del Col·legi Alpi; tres escoles bressol; un centre per a nens "subnormals"; una zona esportiva; dotació sociocultural; patis públics tancats per joc infantil.

Especialment significatiu és el que diu sobre la Carpa: "Illa compresa entre c. Faus, Pedro Pelegrí, Av. Can Serra i c. la Bisbal (illa de la

Tirant la tanca de la Carpa, 1976. Foto Objectors

Carpa). Es modula un conjunt on hi haurà una varietat de zones sense ruptura de continuïtat. A més d'un Centre de Formació Professional, a la part superior es situarà un Mercat, i la resta del solar s'utilitzarà com a plaça pública. Es destinen al Centre de Formació Professional 4.000 m², al mercat 3.000

Assemblea a la Carpa reivindicant els serveis, 1978. Foto: JLC.

Caseta Festa Major de la Carpa, 1981. FPM

118

m², havent de quedar com a mínim una plaça pública de 0'8 ha.”

L'Àrea Metropolitana accepta el nou Pla Parcial de Can Serra i les al·legacions presentades per l'Ajuntament i per l'Associació de Veïns. En conseqüència, l'Ajuntament desestima les al·legacions de les immobiliàries i al setembre de 1975 la Corporació fa l'aprovació *provisional* del Pla Parcial Can Serra, que serà aprovat definitivament a començaments de 1977.

El Col·legi Oficial d'Arquitectes, que amb el seu escrit de l'11 de novembre de 1972 havia iniciat el conflicte, ara felicita l'Ajuntament: “La Junta de Gobierno quiere hacer constar su felicitación a la Corporación Municipal de Hospitalet de Llobregat por la línea de responsabilidad urbanística que ha emprendido

y que inició en su día con la remodelación del Plan Parcial Can Serra”.⁷

Mentrestant, les immobiliàries afectades han presentat un recurs contenciós administratiu i han arribat fins al Tribunal Suprem, on també perdran la causa. Amb raó, a Can Serra el solar i el nom de “Carpa” tenen un cert caràcter mític. Ara, finalment, a la Carpa ja hi ha plaça, una escola que porta precisament aquest nom, un mercat municipal, una plaça i pàrquings soterrats.

Heus aquí un fragment del *Cinquanta-quatre relats...*:

A. Raya. El terreno de la Carpa se lo reservaban como postre por ser el mejor bocado del barrio. Y al menos este bocado les falló.

Gloria. Las constructoras acusaban a la parroquia del caudillaje de esta lucha. La parroquia no quería que se la implicara directamente en ello pues la Asociación tenía su autonomía.

A. Raya. Ellos querían unas personas concretas que acusar, y no se equivocaban. Además, estaba por medio la construcción de los locales y la empresa iba metiendo cizaña.

Raimundo. La cosa se puso seria cuando comenzamos a bajar al Ayuntamiento. La primera vez que fuimos nos recibió un señor que nos citó con Fossas, el ponente de Urbanismo. Se colgaron unas hojas en las porte-

rias para convocar a los vecinos. Pero Fossas dijo que él mismo vendría y hablaría con la gente. Nos reunimos en total seis o siete.

Severiano. De tantas bajadas al Ayuntamiento ya teníamos hartos a Fossas, quien nos dijo que hiciéramos un plan, que él lo presentaría al pleno y lo apoyaría. Tuvimos la asesoría del Colegio de Arquitectos.

A. Raya. Lo más insólito fue ver que el Ayuntamiento aceptaba que bajáramos. Ya la idea del Ayuntamiento era construir lo mínimo posible en un forcejeo con las constructoras: "esto a cambio de lo otro" y nosotros diciendo "no nos gusta así o asá", y

Xocolatada a la Carpa, 1977. FPM

así íbamos recuperando todos los espacios libres. Fossas, el ponente de urbanismo, nos dijo: “Vengan al pleno y ayúdenme y apóyenme”. Fuimos y aplaudimos, claro.

Raimundo. Estoy seguro de que si en vez de estar de alcalde Capdevila es otro, llama a la policía y ya no se mueve nadie. Y dentro de lo que era un Ayuntamiento franquista, Fossas ha sido lo mejor.

Severiano. Yo pensaba que de aquello podía depender el futuro del barrio. Si no bajaba gente, un fracaso. Empezamos a llamar timbres por los pisos: “¿Qué pasa?” “Todos al Ayuntamiento, que nos jugamos el barrio, todos al Ayuntamiento” y fue un éxito.

Raimundo. Bajábamos sábado sí, sábado no. Fossas nos dijo que ya nos avisaría. Y nos avisó para que fuéramos al Pleno extraordinario en el que se tenía que hacer la aprobación inicial de la revisión del Plan Parcial. Fue el 10 de julio de 1975. Nos costó mucho la presencia masiva de los vecinos a este pleno, porque era la primera vez. ¡Pero lo conseguimos! ¡Bajamos más de ochocientos vecinos! Nunca por aquel entonces se había visto tantísima gente junta, ni nosotros nos lo creíamos.

Gloria. Se trataba de ir familia por familia y hacer continuas bajadas colectivas al Ayuntamiento...

Raimundo. Y la recogida de firmas, vaya, otra aventura! ¡Cada chasco! Había quien lo veía bien, pero de firmar nada. Algunos acusaban a la Asociación de complicar las cosas. Un padre decía a sus hijos: “Fuera, nada de firmas, eso es política, como yo me

entere...” En vista de nuestras alegaciones, el Ayuntamiento siguió apoyando la petición. En el plazo de información pública de aquella “aprobación inicial”, la Asociación pide el apoyo del Colegio de Arquitectos. Las inmobiliarias también recurren, pero en sentido contrario, y pierden. El Pleno para la aprobación “provisional” después de la “inicial” será el 17 de diciembre del 75. Vuelta a lo mismo, firmas, manifestaciones, el puerta a puerta... ¡Y bajamos más de mil! ¡Increíble! Yo le llamo a éste el día D de Can Serra. A partir de aquel día ya no hubo miedo para convocar manifestaciones o asambleas en el terreno de la Carpa.

Avelino. Hasta aquella vez que estuvimos en el Pleno que no se cabía ni abajo ni arriba ni en la escalera. Y al fin ¡plas!, la Carpa cayó.

A. Raya. Aquellas bajadas masivas al Ayuntamiento, la gente mirándonos desde los balcones de la rambla. “Son los de Can Serra”. Dimos la impresión de ser el barrio más vanguardista de l’Hospitalet. El tambor que llamaba y la prensa que hablaba de nuestra lucha.

Izquierdo. Había gente que cuando pasábamos manifestándonos decía: “Mira, ahí van estos gilipollas. Había quien decía: “No conseguirán nada, además cobran del Ayuntamiento”.

Raimundo. Después del Pleno las cosas cambiaron a mejor, todo se hizo más fácil. El barrio se unió en la lucha por la Carpa. Una vez aprobado nuestro plan, quisimos que la Carpa se comenzara a aprovechar ya por lo menos como aparcamiento. Pero la empresa, mientras tanto, al ver la actitud

del barrio, valló el terreno. Empezamos a reclamar que abrieran una puerta y los tíos, aunque sabían que habían perdido, no accedían porque conservaban la propiedad hasta que el Ayuntamiento no los indemnizara o expropiara. Entonces es cuando se comenzó a tirar el muro. ¡Cómo han cambiado las cosas! ¡Si hubiera sido entre los años 64-67, no hubiera sido posible! Si Franco no hubiera estado ya caduco no se hubiera podido hacer esto. Tampoco entonces hubiera encontrado respuesta en el Ayuntamiento nuestra lucha.

A. Raya. Dentro del grupo algunos pensaban que había que romper las negociaciones. Nos salvó la constancia. A ellos lo que más les impresionaba era que íbamos con cosas concretas y sabiendo lo que pedíamos. Nos ayudaban para esto un maestro de obras y López, que entendía de esto porque es lo suyo. Había respeto por la unidad del barrio y así se opinaba en el Ayuntamiento. Al principio el alcalde nos imponía un poco, pero después se han ido adaptando y son ellos los que tienen respeto a este barrio.

Raimundo. Yo me apostaría que si la constructora llega a adivinar cuando la exposición que esto les iba a impedir construir en la Carpa se va todo al carajo. Pero se reían de nosotros, "van cuatro gatos", decían. Ni puto caso. ¡Por suerte! En toda la lucha por la Carpa hay que destacar la labor seria del grupo de urbanismo, la ayuda técnica del Colegio de Arquitectos, OIU, la labor de puerta a puerta y el hecho de que la empresa vallase el terreno justamente cuando el Ayuntamiento decidió que la Carpa era del barrio. Habíamos obrado siempre muy dentro de la ley. Se

Pancarta del PSUC a la Carpa, 1978. FPM

pedían permisos, se hacían las cosas con prudencia. Incluso, ya lo hemos dicho, la vez que pusimos carteles en la valla, pagamos por pegarlos e impedimos que la gente tirase el muro. Habíamos tenido secretas en algunas ocasiones y en aquel tiempo todo el mundo tenía su miedo ¿no? Después ya comenzó una acción más ofensiva, más fuerte y no legal.

A. Raya. Por cuatro veces tiramos la valla hasta conseguir la apropiación auténtica del solar. La primera vez fue a las seis de la mañana, aprovechando el cambio de turno de la policía. Fue un poco en plan vanguardista, dinamitero. Y vimos que esto era un fallo, porque así no participaba el pueblo. La empresa volvió a levantarla al día siguiente... La segunda fue un sábado por la noche en enero de 1976, después de la asamblea democrática, y la

empresa volvió a levantarla. Volvimos a tirarla por tercera vez, a los dos meses. Pero la cuarta es la que todos recordamos, fue la más impresionante por la época de la clandestinidad y el miedo. Era domingo y veníamos de ocupar ilegalmente el campo de las resinas. Ya llevábamos con lo de la valla miles de horas de discusiones, que si había que tirar o que si no. Este era el pan de cada día. Además, ya se había tirado tres veces y los ánimos estaban caldeados. Éramos aquella mañana un grupo muy majo de gente. Veníamos todos muy animados, al compás del tambor marcando el paso. Al llegar a la valla empezamos a darle empujoncitos, como sin decidirnos. Había un tira y afloja: que si somos muy pocos, que si no. José Ramón tanteaba el muro "Huy, esto está muy flojo". Y empezamos todos a empujar y comenzó a caer.

Gloria. En aquel momento se estaba terminando la misa en los locales. Llegaron unos cuantos, "que están tirando la Carpa". Desde el micro se dijo a la gente de misa: "no se vayan que viene la Asociación de Vecinos y todos juntos podemos ir a la manifestación para tirar la valla de la Carpa".

Amparo. Yo vi al Raya con el pico dando al muro como un energúmeno, porque el muro de la parte de la calle San Pedro estaba muy duro.

A. Raya. La policía estaba al tanto. Tenía un cartel de la fiesta de las resinas, pero lo confundió con la Carpa y al día siguiente citó a la Asociación por esta tirada, y la verdad yo iba tan tranquilo. Cuando el comisario me preguntó por la valla, les dije: "Hostia, hoy me he levantado a las siete y la he visto tirada".

Severiano. La Asociación, claro, no se quería responsabilizar como tal de la tirada del muro.

Amparo. Unos niños iban delante con la pancarta que decía: "Asociación de Can Serra". Yo la retiré y la dejé en el bar porque aquello era demasiado.

Vicenta. ¡Teníamos todos un miedo! Y sin embargo parecía que íbamos a una fiesta. Y esto en medio de que yo iba temblando, ¿eh?, porque a mí me daba un miedo horrible por lo que pudiera pasar. Y yo me notaba, no sé, que por aquellos mismos nervios que tenía empujaba allí con una alegría y una cosa...

A. Raya. Y José Ramón animando y amando: "Venga, venga, hay que tirar más"

Antonio. Yo vi una mano y otra mano, las primeras manos que se pusieron sobre el muro, pero aquellas manos no hacían fuerza ninguna, pero llegaron muchas más manos, y más después, y cuando yo llegué a empujar ¡huy, ya tenía grietas!, y entonces yo sentí la alegría cuando sentí que se rompía el muro.

Avelino. Fue un gran triunfo, porque en la Carpa no se les ha dejado comer a los explotadores todo lo que querían comer. ¡Que ya se habían comido bastante la sangre de la barriada! Y ¡hay que ver cómo se caían, aquel día, las vallas! Yo les decía a los más jóvenes: "Vosotros atizad, atizad fuerte, pero con mucha vista, porque si nos descuidamos vienen y nos preparan una encerrona". Y con qué entusiasmo empujaban. Todos aquellos meses de sueños por la Carpa no se pueden olvidar. Resulta que el muro se caía por la noche y al día siguiente había sido el viento

que lo había tumbado. Y una y otra vez, y una y otra vez, y mientras mejor la hacían, antes se caía. Y ¿quién la tiraba? Como en Fuenteovejuna, “todos a una”. ¿Quién ha sido? El pueblo, que juzguen si quieren al pueblo, a la barriada entera, que se atrevan.

A. Raya. Yo creo que aquel día sentí que se aumentaba mucho mi confianza en la gente del barrio. Pero la empresa volvió a levantarla, esta vez más fuerte, con losas de cemento. Luego vino la reunión que se hizo dentro del recinto. Fue la reunión más masiva. Todos querían tirarla de nuevo. Franco ya estaba muerto. Yo sólo gritaba: “No, no, tirad sólo la puerta”.

Ignacio. Yo creo que éste es el momento más importante. Yo empecé a vivir la lucha este día. Me tropecé con la manifestación y me uní a ella. Pero yo no tenía ninguna relación con la Asociación. Pero ¡madre, la gente! Aquello era una paliza constante. En la calle, en el portal del bloque, en la escalera, en todos los sitios... A mí me daba la impresión de que estaba cercado por todas partes, de que me cogían en un rollazo de no sé qué Carpa... Me daban ganas de escaparme, pues como yo entonces todavía no vivía estas cosas, era para mí aquello un continuo runrún muy molesto. Yo ni me preocupaba, ni entendía qué era aquello. Era como una tormenta. Fue entonces cuando yo me incorporé de lleno a la Asociación. Y aquel día surgió la discusión de si se tiraba la puerta o el muro entero. Había más de dos mil personas y era difícil. Celestino gritaba desde una piedra: “Tirad sólo la puerta, que se puede uno hacer daño...” y entonces se hirió el chaval aquél.

*Celebrant la primera Festa Major a la Carpa, 1978.
Foto: PM.*

Raimundo. La lucha por la Carpa todavía no ha terminado, de acuerdo, ya hemos hecho en ella la fiesta mayor, de acuerdo, pero todavía no es propiedad del Ayunta-

miento. Sabemos ya que no se construirán bloques, pero todavía no se puede construir lo que necesitamos. La empresa quiere una indemnización por la pérdida por lo que "han dejado de ganar", por los excesos de pisos que pensaban construir. El Ayuntamiento no tiene el dinero constante y sonante para la indemnización.

A. Raya. A pesar de esto, éste ha sido el

gran triunfo. Ha sido por los esfuerzos de todos que en este solar habrá una escuela, zona verde y mercado.

Primitivo. Aquellos fueron tiempos muy fuertes y nos salvó la unión. Íbamos a por todas. Aquello era una verdadera pesadilla a todas horas: marchas, planos, firmas, excursiones para que la gente se conociera, fiestas cada domingo... y todo con aquella fuerza.

NOTES.

1. "Ayuntamiento Pleno. Sesión 18 de diciembre de 1963. Aprobar la nueva composición de volúmenes en el Plan Parcial del Polígono Can Serra en el sector montaña de esta ciudad". *BIM*. Quart trimestre 1963. núm. 40. Pàg. 318.
2. "Comisión municipal permanente. Extracto de acuerdos. Queda enterada la corporación de la aprobación por la Comisión de Urbanismo del proyecto de reparcelación y ordenación en volumen de los terrenos sitos en el Plan Parcial Ordenación del Polígono Can Serra. *BIM*. Primer trimestre 1966. Núm. 49-50. Pàg. 68. "Incoar expediente para la cesión gratuita al Ministerio de Educación y Ciencia de dicho terreno, situado en la Avenida Can Serra, para la construcción de un Instituto Nacional de Enseñanza Media [Torras i Bages]". *BIM*, primer trimestre 1968.
3. "Ayuntamiento Pleno. Sesión del día 18 de noviembre de 1970. Aprobar el proyecto de ordenación de la manzana comprendida por las calles del Molino, Avenida de la Electricidad, Avenida Isabel la Católica y Avenida Can Serra, *BIM*. Núm. 68. Quart trimestre 1970.
4. Vull fer esment aquí d'una conversa privada que, a petició seva, vaig tenir amb el Sr. Fossas, després de l'exposició de juny de 1974 i abans de l'aprovació inicial del nou Pla Parcial que faria possible la suspensió de llicències i quan les constructors i una part del consistori comencen a témer que la paralització pot ser un fet. El missatge fonamental de l'entrevista fou: "Cal aturar la construcció a la Carpa. Però jo sol no ho puc fer. Ajudi'm per favor. Mobilitzi la gent. I li prego que no faci públic el que li demano". Dir-ho avui, aquí, és un deure de justícia a la història i un homenatge a una actitud de valentia. Pel que diuen alguns veïns a les entrevistes, ho va repetir en altres ocasions.
5. *Butifarra*, el butlletí d'humor de l'Associació Nacional de Comunicació Humana i Ecologia (ANCHE), que es feia ressò de les reivindicacions de veïns, al n. 3 del 15 de setembre de 1975 publicava una llarga vinyeta sobre la història de la Carpa titulada "Felicidades, Can Serra". Deia així:
"El 10 de julio de 1975 la CIA recibía de su agente en Can Serra una noticia trágica para la civilización occidental: por primera vez en la historia se ha revisado un Plan Parcial en beneficio del vecindario.
- Inmobiliarias: desde la crisis del petróleo no se había visto nada igual... hay que hacer algo... piensen en la teoría del dominó... si unos lo consiguen otros se animarán... se llenará todo de árboles y escuelas... terrible!"
- Todo empezó así..." (a continuació explica correctament el procés)
6. *BIM*. Núm. 87-88. Tercer i quart trimestre de 1975. Pàg. 45-48.
7. *BIM*. Núm. 89-90. Primer i segon trimestre 1976. Pàg. 48.

Foto de la pàgina anterior: Paco, el timbaler, cridava al barri a participar, 1978. FPM i CEL'H